

перешкод у користуванні земельною ділянкою, відшкодування майнової шкоди. URL: [http:// www.reyestr.court.gov.ua](http://www.reyestr.court.gov.ua).

5. Рішення Калуського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 07.10.2014 р. по справі №345/3800/14-ц про виселення з квартири без надання іншого жилого приміщення. URL: [http:// www.reyestr.court.gov.ua](http://www.reyestr.court.gov.ua).

6. Благодарний А. М. Концептуальні засади правової регламентації адміністративно-юрисдикційної діяльності органів Служби безпеки України : моногр. Київ : Освіта України, 2020. 304 с.

***Ткачук Ю. А.,***

здобувач ступеня вищої освіти  
бакалавра навчально-наукового  
інституту № 3 Національної академії  
внутрішніх справ

*Науковий керівник:*

кандидат юридичних наук, старший  
науковий співробітник наукової  
лабораторії з проблем превентивної  
діяльності та запобігання корупції  
навчально-наукового інституту № 3  
національної академії внутрішніх справ

***Литвин В. В.***

## **ПРОТИДІЯ ДИСКРИМІНАЦІЇ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ, ЗАПОБІГАННЯ ТА РЕАГУВАННЯ НА ҐЕНДЕРНО- ОБУМОВЛЕНЕ НАСИЛЬСТВО В ЗОНІ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ**

В Україні жінки і чоловіки повинні мати рівні права і можливості, проте дуже часто жінки мають утиски в цьому питанні. Така тенденція спостерігається у всьому світі і не дає можливість жінці жити повноцінним життям.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що означене явище еволюціонує, виникають його нові форми та прояви, наприклад, дискримінація більшості меншістю тому, дедалі більшої уваги і в міжнародному праві, і в національних правових системах набуває заборона дискримінації, яка окреслює не лише дії, що розглядаються в суспільстві як недопустимі у ставленні до певних суб'єктів (поводженні з ними), але й передбачає конкретні обов'язки держави, спрямовані на забезпечення юридичної рівності.

Деяким аспектам цієї теми присвячені роботи таких вчених, як О. Дашковська, Т. Жалій, Т. Лоєнен, О. Пацулко та О. Ярош.

Мультимедійна платформа іномовлення України – Укрінформ пропонує нам таке тлумачення терміну **«дискримінація за ознакою статі»**: це ситуація, за якої особа та/або група осіб за ознаками статі, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами або привілеями в будь-якій формі, встановлений Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», крім випадків, коли такі обмеження або привілеї мають правомірну об’єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними. Відповідно до законодавства жінкам і чоловікам мають забезпечуватись рівні права та можливості при працевлаштуванні, просуванні кар’єрними сходами на роботі, під час підвищення кваліфікації та перепідготовки [1].

Різні науковці в цій сфері виділяють такі форми дискримінації: пряма та непряма, а також підбурювання до дискримінації; пособництво у дискримінації; утиск.

Розглянемо пряму та непряму дискримінацію детальніше. Пряма дискримінація характеризується як намір дискримінувати особу певної статі. Наприклад, роботодавець під час прийняття претендента на певну посаду (яка не передбачає виконання специфічної роботи, яка може виконуватись виключно чоловіками) відмовляє у працевлаштуванні жінці, посилаючись на те, що на зазначену посаду розглядаються резюме виключно чоловіків.

Непряма дискримінація зумовлена впливом політики або певних заходів. Це відбувається тоді, коли неначе при формально нейтральних правилах особи однієї статі потрапляють у невідгідне становище в порівнянні з особами іншої статі. Прикладом може бути мінімальний критерій кар’єрного росту для певної професії, у зв’язку з чим з претендентів може бути виключено набагато більше жінок, ніж чоловіків [1].

Україна досягла значних здобутків у сфері захисту прав жінок за останні роки завдяки розробці «гендерного механізму» на державному рівні. Ці реформи успішно сприяли створенню служб реагування на гендерно-зумовлене насильство (надалі – ГЗН) в Україні та супроводжувалися інвестиціями від Уряду у розмірі 200 мільйонів гривень на відкриття притулків, кризових

кімнат та створення мобільних бригад психосоціальної допомоги постраждалим від ГЗН у 2021 році [2].

До вторгнення ці здобутки вже перебували під загрозою через глибоко вкорінені й стійкі гендерні та дискримінаційні нерівності, вісім років конфлікту на Сході країни та гендерний соціальний і економічний стрес, викликаний пандемією COVID-19. Нинішня криза, що супроводжується масовим переміщенням населення всередині України та за її межі, ускладнить ситуацію й чинитиме тиск на будь-які досягнуті здобутки.

Щодо воєнного конфлікту, повідомляється про різноманітні форми ГЗН, з особливо високим рівнем небезпеки та ризику для жінок і дівчат, які виїжджають, перебувають на прикордонних пунктах пропуску, у транзитних/колективних центрах та у бомбосховищах. Сюди входять повідомлення про насильство з боку статевого партнера, сексуальну експлуатацію та сексуальну наругу, сексуальні домагання, сексуальне насильство (включаючи сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом) та економічне насильство. Існує високий ризик торгівлі людьми з метою сексуальної експлуатації на кордонах, де реєстрація відбувається нерівномірно, документи практично не контролюються, і молодих жінок часто не супроводжує інший член сім'ї.

Особи, які виїжджають з дітьми, вагітні, особи з інвалідністю або літні люди можуть залишитися поза увагою у вразливому становищі, зокрема у нестабільних мілітаризованих районах, і стикатися з небезпекою для життя. Важливо, що насильство має місце там, де мають бути вжиті заходи щодо зменшення ризику ГЗН, наприклад, у колективних центрах та бомбосховищах. У постраждалих від війни мілітаризованих районах повідомляється про сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, при цьому «Human RightsWatch» [4] повідомляє про випадки зґвалтування в Харкові (HRW, 4 квітня 2022 р.), а «The Guardian» [5] наголошує, що жінки по всій Україні відчують загрозу зґвалтування як зброї війни, оскільки повідомляється про велику кількість фактів сексуального насильства у деокупованих районах.

Якщо під час вчинення дискримінації за ознакою статі наявний склад адміністративного або кримінального правопорушення, тоді за захистом порушеного права потрібно звернутись до органів поліції.

Для отримання правової допомоги потерпілі від дискримінації за ознакою статі мають право звернутись до центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги.

У висновку можемо зазначити слова заступниці Генерального Секретаря ООН та виконавча директорка ООН Жінки Фумзіле Мламбо-Нгкука: «Сьогодні нам потрібно діяти активніше, і сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, є для нас першочерговим занепокоєнням. Відшкодування постійно залишаються поза увагою під час мирних переговорів або поза пріоритетами під час виділення фінансування, навіть вважаючи на їхню надзвичайну важливість для потерпілих. Нам треба просувати цей порядок денний для забезпечення реальних змін в житті тих потерпілих, які особисто зіштовхнулися з жахами сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом» [3].

У підсумку відзначемо, що охарактеризований стан справ свідчить про незадовільну про інформованість громадськості про засоби протидії дискримінації та насильства за ознакою статі, а також необхідність забезпечення підвищення кваліфікації у згаданій сфері суддів та інших працівників державного апарату.

#### ***Список використаних джерел***

1. Дискримінація за ознакою статі: куди можна поскаржитись. Інфографіка. (15.03.2021). URL: [https://www.ukrinform.ua/rubric-other\\_news/3208198-diskriminacia-za-oznakou-stati-kudi-mozna-poskarzitis-infografika.html](https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3208198-diskriminacia-za-oznakou-stati-kudi-mozna-poskarzitis-infografika.html).

2. Стаття про гендерно зумовлене насильство в Україні. Аналіз вторинних даних, 27 квітня 2022 р. С. 25 URL: <https://gbvaor.net/sites/default/files/2022-06/ukraine-gbv-sdr-27522-final-format-amended-ukr.pdf>.

3. Публікація надруковано проектом ООН Жінки «Гендерна рівність у центрі реформ, миру і безпеки». Стратегія запобігання та протидії сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом, в Україні. 2018. С. 40. URL: [https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-09/crsv%20strategy%20ua\\_0.pdf](https://ukraine.un.org/sites/default/files/2020-09/crsv%20strategy%20ua_0.pdf).

4. Human Rights Watch – міжнародна, яка займається захистом прав людини. URL: <https://www.hrw.org/>.

5. The Guardian – британська газета. URL: <https://www.theguardian.com/international>.